

Данило Д. Бабић, сџудениј докџорских сџудија
Универзитет у Београду
Факултет љолиџичких наука
danilobabic@gmail.com

МЕЃУНАРОДНИ КРИВИЧНИ СУД: ИНСТРУМЕНТ ПРАВДЕ ИЛИ ЗАПАДЊАЧКОГ ИМПЕРИЈАЛИЗМА – АНАЛИЗА СЛУЧАЈА ДАРФУР

Сажетак: Овај рад аналира рад Међународног кривичног суда кроз сџудију случаја Дарфур. Насџојимо љреисџиџаџи љврдње унуџар афричке јавносџи о љрисџрасносџи, селекџивносџи и дуџлим сџандардима Суда. Шџавице, све гласније се чују оџџужбе да је суд заџраво инсџрумент љмперџализма. Кључни моменати који је неџоџрављиво униџџио однос Африканаца и Суда јесџе издавање налога за хаџџење суданског љредседника. У раду анализирамо валидност љвог захџева. Такође, како би љреисџиџали објекџивност анализирамо финансирање и везе Суда са невладиним орџанизацијама. Сагледавамо ефекџе суда у региону, љре свега у љогледу доџриноса у љроцесу љомирења.

Кључне речи: Дарфур, МКС, геноцид, Судан, Ал Баџир.

1. УВОД

Идеја о стварању међународног кривичног суда, који би процесуирао злочине на глобалном нивоу присутна је још од Средњег века. Прво међународно суђење одиграло се 1268. године у Напуљу, где је војвода од Швабије Конрад фон Хохенштауфен осуђен за непоштовање обичаја ратовања. Даља еволуција међународног кривичног судства догодила се 1840. године, када је више од двадесет земаља широм света (укључујући све велике силе тог доба) потписало законе против трговине робљем. Завршетак Нирнбершког процеса покренуо је идеју унутар УН о стварању сталних међународних судова. Последња деценија XX века донела је следећу фазу развоја међуна-

родних судова; формирани су специјални *ad hoc* трибунали за Југославију, Руанду и Сијера Леоне. Међународни кривични суд (ИСС),¹ успостављен је 2002. године као резултат Римског статута потписаног јула 1998. МКС, представља сталну институцију која процесуира ратне злочине, злочине против човечности и геноцид.² МКС има немерљив значај за међународно кривично право; представља први успешан покушај формирања сталног светског кривичног суда са једнаком надлежности за све. Још важније, оснивачки акт МКС – Римски статут је први међународно-правни акт који није само побрojaо кривична дела, већ је дао и њихове одредбе.³

2. ГЕНЕЗА ОДНОСА МЕЂУНАРОДНОГ КРИВИЧНОГ СУДА И АФРИЧКИХ ЗЕМАЉА

У другој половини деведесетих, афричке државе играле су значајну улогу у формирању МКС; Африканци су под утиском своје колонијалне прошлости веровали да је један такав међународни суд неопходан да санкционише све евентуалне будуће неправде на међународном плану. Тридесет четири државе Африке су потписнице Римског статута којим се оснива МКС. Заступљеност Африканаца у судским структурама није безначајна: Фатоу Бенсуда (*Fatou Bensouda*) је тренутно главни тужилац суда, 5 од 18 судија долази из Африке.⁴

Међутим, односи Африке и МКС убрзо су по почели да се погоршавају. Професор Махмуд Мамдани (*Mahmood Mamdani*) из Уганде тврди да је МКС инструмент путем којег ЕУ и европски НВО сектор покушавају да успоставе нову еру у области хуманитарног права, проглашавајући себе одговорним за заштиту рањивих група. Мамдани повлачи паралелу са колонијалном епохом, наводећи да су исте те земље под изговором одговорности да цивилизују Африку заправо вршиле колонизацију и експлоатацију.⁵ Његову тврдњу може да потврди и изјава Робина Кука (*Robin Cook*), бившег

¹ У даљем тексту општа међународна скраћеница за Међународни кривични суд ИСС (International Criminal Court) биће замењена српском: МКС.

² Filip Sloodmans, „The International Criminal Court in Africa: Analysis of the cases of the ICC in Uganda, Sudan and Kenya“ FEIEEI – European Institute 2015,1 http://www.ieei.eu/Ressources/file/memoires/2015/Filip_SLOODMANS.pdf, 24. јун 2017.

³ Бранислав Ристивојевић, „О општим облицима кривичне у Римском статуту“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* (Зборник радова ПФНС) 1-2/2007, 263.

⁴ F. Sloodmans, 2.

⁵ Mahmood Mamdani, “Darfur, ICC and the new humanitarian order: How the ICC’s ‘responsibility to protect’ is being turned into an assertion of neocolonial domination”, *Pambazuka News*, 17 September 2008, Issue 396, <http://pambazuka.org/en/category/features/50568>, 25. јун 2017.

британског министра спољних послова: „МКС није суд који успостављамо да приведе правди премијера Велике Британије или председника САД.“⁶ Професор Давемпорт (*David Davenport*) придружује се критикама на рачун МКС, истичући да је јавна расправа приликом усвајања МКС била веома ригидна, функционишући по принципу „узми или остави.“ Такође, Давемпорта је изненадила активна улога НВО сектора у целом процесу. Праг неопходан за одобравање МКС постављен је изузетно ниско; споразум је ратификовало тек 60 од 189 чланица УН; за суд који претендује да има универзалну јурисдикцију то је веома мало. Додатно, како би се привукле САД, начињен је низ уступака; САД су се ипак повукле из споразума, а лоша решења су у споразуму остала.⁷ Легитимност МКС је озбиљно пољуљана с обзиром на то да га 3 од 5 сталних чланица СБУН не подржава (САД, Кина и Русија). МКС не признају ни Индија, Индонезија и Пакистан, стога је веома чудно што МКС претендује на глобалну јурисдикцију када га не признаје више од 70% популације.⁸

Многи сматрају да МКС политизује правду, практикује двоструке стандарде и негативно утиче на мировне процесе. У Уганди, МКС изазива повећање и продужење насиља и додатно угрожава рањиве групе становништва. Многе паравојне формације одбијају да се предају зато што се плаше оптужница. Присуство Трибунала изазива појаву бројних злочина из освете над онима који са њим сарађују. Нејасна политика одобравања амнестије омета мировни процес. Приликом доделе амнестије прибегавало се бланко доделами амнестија целим групама, што је изазивало негодовање јавности јер су конкретни злочини појединаца остајали некажњени. Са друге стране, Трибунал је понекад тврдоглаво одбијао да додели амнестију, што представља грешку, јер су војници у многим случајевима били деца присиљена да учествују у сукобима. Објављивање делова истрага док ратни сукоби трају нарушавало је крхка примирја⁹. Логика налаже да, док сукоби трају, неопходно је учинити све да се они што пре смире. Пребрза криминализација актера најчешће продужава сукоб због страха од хапшења.

МКС је пореметио и мировни процес у Судану. Подизање оптужнице против Ал Башира отежало је мировни процес, пруживши ветар у леђа побуњеницима који нису желели да преговарају са председником који је оптужен за геноцид.

⁶ David Hoile, *Justice denied: The reality of international criminal court in Africa*, London 2014, 11.

⁷ David Davenport, “The New Diplomacy”, *Policy Review*, No. 116, December 2002/ January 2003, 19.

⁸ D. Hoile, 21-22.

⁹ Tim Allen, *Trial justice: The International Criminal Court and the Lord's Resistance Army*, London – New York 2006, 96-97.

Било да је МКС политички суд или не, како каже професор Том Гинсберг, природно је да сваки суд својом одлуком проузрокује одређен политички утицај на институције.¹⁰ Исто мисли и професор Ерик Леонард, један од водећих стручњака по питању МКС.¹¹

3. ФИНАНСИРАЊЕ МЕЂУНАРОДНОГ КРИВИЧНОГ СУДА

Како бисмо размотрили кредибилитет и независност Суда, морамо узети у обзир и његово финансирање. Суд се финансира доприносима држава потписница. Максимум који једна чланица може да приложи износи 22% од укупног буџета суда. Ипак, земље ЕУ комбиновано сваке године у просеку финансирају буџет Суда у износу од 57,7% укупних буџетских средстава. Највећи финансијери су Немачка, Велика Британија, Италија, Француска, Шпанија. Симптоматично је то што је МКС отворен за финансирање од стране мултинационалних компанија, других организација и појединаца; Суд чак отворено позива заинтересоване да „улажу у Трибунал.“¹² Озбиљнији проблем представља то што ЕУ додатно финансира МКС тако што донира новац НВО сектору који промовише и лобира у корист МКС; на првом месту ради се о организацијама *ICCNOW* и *CICC*. Постоје процене да се на овакве активности Суда потроши додатних 40 милиона евра мимо редовног финансирања.¹³ ЕУ финансирање ових организација обавља путем механизма Европског института за људска права и демократију-*EIHDR*.¹⁴ Програми промоције МКС које спровode ове НВО по правилу увек таргетирају младе, талентоване људе који још увек немају чврсто изграђене ставове и чији се начин размишљања може лако обликовати.

Бивши главни тужилац Окампо је неколико пута поносно говорио о успешном економском пословању Суда. Од оснивања, МКС је потрошио око пола милијарде евра за само девет окончаних судских процеса – додуше 5

¹⁰ ICC Observers Exclusive Interview: Tom Ginsberg, Professor of Law University of Chicago”, ICC Observers, 15 March 2009 <http://iccobservers.wordpress.com/2009/03/15/icc-observers-exclusive-interview-tom-ginsburg-professor-of-law-university-of-chicago>, 26. Јун 2017.

¹¹ ICC Observers Exclusive Interview: Eric Leonard, Professor of Political Science Shenandoah University”, ICC Observers, 14 April 2009, <http://iccobservers.wordpress.com/2009/04/14/icc-observers-exclusive-interview-eric-leonard-professor-of-political-science-shenandoah-university>, 26. јун 2017.

¹² D. Hoile, 17.

¹³ Alexandra Kemmerer, “Like Ancient Beacons: The European Union and the International Criminal Court – Reflections from afar on a Chapter of European Foreign Policy”, *German Law Journal*, Vol. 5, No. 12 (2004), 1464.

¹⁴ Детаљан приказ финансирања свих организација са прецизним новчаним износима доступан је у D. Hoile 2014, 50-51.

од 9 пресуда су за непоштовање суда¹⁵ – тако да тешко можемо рећи да је МКС ефективан и економичан; при том МКС остаје веома нетранспарентан по питању алокације финансијских ресурса. На основу изнесених чињеница, логично је посумњати у непристрасност Суда с обзиром на његово финансирање од стране не-државних субјеката. Не-државни субјекти су заправо инвестиори са својим приватним интересима који не морају бити у складу са објективношћу и правичношћу. Да ли је могуће са апсолутном сигурношћу тврдити да ти инвеститори нису и неће утицати на одлуке Суда како би своју инвестицију учинили профитабилном, било да се ради о економској, геополитичкој или некој другој још апстрактнијој врсти добити?

Присне везе МКС и НВО критиковао је чак и *Human Rights Watch*.¹⁶ Такође, Вилијам Шабас сведочи како главну реч на конференцијама око МКС увек води мрежа НВО.¹⁷ Ипак, од самог финансирања проблематичнија је чињеница да МКС користи мрежу партнерских НВО за предистражне радње и прикупљање података. Зашто је то проблематично? Типична НВО најчешће има само један циљ у својој агенди, што доводи до развијања синдрома „тунелског вида“ приликом доношења закључака: НВО имају свој зацртани циљ и најефикаснији могући пут да до тог циља дођу. Позиве на објективно сагледавање чињеница и уважавање аргумената друге стране НВО не доживљавају као интелектуални и етички изазов с којим се неопходно суочити, већ као препреку на путу до циља коју би требало што брже уклонити! Иако номинално непрофитне, НВО су *de facto* интересне групе које су спремне да жртвују комплетан вредносни систем како би обезбедиле финансирање за своје пројекте. НВО се перманентно налазе у стању моралног хазарда јер утичу на међународне процесе, а за разлику од суверених држава оне не сnose никакву одговорност, и не подлежу никаквој врсти контроле нити регулативе. Такође, НВО су до танчина савладале „медијске игре“ које се догађају сваки пут када је актуелан неки међународни проблем, знајући на који начин да привуку или пак одвуку медијску пажњу од конкретне појаве ради остваривања свог циља. То их чини веома опасним играчем када је у питању међународно преговарање и област међународних односа уопште.¹⁸

Занимљиво је напоменути како се МКС суочава са жестоком критиком локалног (афричког) НВО сектора; међутим, прозападни НВО сектор сваку критику на рачун Суда дочекује унапред спремљеном заменом теза да се критиковањем Суда заправо окрећу леђа правди и по други пут убијају жртве.

¹⁵ <https://www.icc-cpi.int/Pages/defendants-wip.aspx>

¹⁶ Human Rights Watch, “Courting History. The Landmark International Criminal Court’s First Years”, July 2008, <http://www.hrw.org/en/reports/2008/07/10>, 28. Јун 2017.

¹⁷ William Schabas, *An Introduction to the International Criminal Court*, Cambridge 2001, 15.

¹⁸ D. Hoile, 85-87.

Званичници западних земаља – иначе заштитници и промотери НВО сектора као једног од стубова демократије – сада оштро критикују афричке НВО, вршећи притисак да се престане са критикама на рачун МКС.¹⁹

4. ВЕЗЕ МЕЂУНАРОДНОГ КРИВИЧНОГ СУДА И СПОЉНЕ ПОЛИТИКЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Афричке земље су јединствене у ставу да је МКС европски пројекат, инструмент неоимперијалних амбиција, продужена рука спољне политике ЕУ, док је ЕУ опет највећи заговорник и бранилац Суда. ЕУ је клаузулу о прихватању МКС уврстила у све своје партнерске споразуме са другим земљама. Поводом прославе десет година од усвајања Римског статута, ЕУ је издала декларацију у којој се јасно каже: „ЕУ ће наставити да користи сва доступна средства да промовише МКС и његове правне тековине и уврстиће достигнућа МКС у своју политику превенције конфликта, правде, слободе и безбедности.²⁰ Чак и у западним „мејнстрим“ медијима преовладава мишљење да МКС таргетира афричке државе зато што су слабе;²¹ а ми ћемо додати да је то и зато да би се скренула пажња са сукоба на Блиском истоку.

Тако је у јуну 2000. године Европска Унија потписала Котоу споразум са земљама Африке и Латинске Америке. Споразум је требало да обезбеди побољшање трговинске размене са овим земљама и то на начин који би омогућио неразвијеним земљама Африке и Латинске Америке да пласирају своју робу на тржиште ЕУ. Међутим, мало позната чињеница јесте да је ова „трговинска помоћ“, оличена у Котоу споразуму, била условљена прихватањем Римског статута и МКС.²² То доводи у питање тврдње заговорника Суда да је легитимитет и подршка овог суда базирана на добровољној основи. Афричке земље су биле латентно уцењене да подрже формирање таквог суда, и у тренутку потписивања нису очекивале да ће се Суд бавити искључиво процесуирањем Африканаца. Додуше, у јануару 2017. године МКС је отворио истрагу о могућим злочинима на територији Грузије у периоду од јула до октобра 2008. у сукобима руских, грузијских и снага Јужне Осетије.²³ Међутим, сви оптужени пред МКС и даље су Африканци. Истрага у Грузији је покренута 11 година након догађаја који су предмет истраге, у тренутку

¹⁹ Ibid., 89-92.

²⁰ Ibid., 41.

²¹ Eric Posner, “The Absurd International Criminal Court. After 10 years and hundreds of millions of dollars, it has completed precisely one trial”, http://online.wsj.com/article/SB100014240527023037539045774521_22153205162.html, 29. јун 2017.

²² D. Hoile, 39.

²³ <https://www.icc-cpi.int/georgia>, 25. Јун 2017..

свеопште русофобије на западној хемисфери, тако да се и ова истрага може посматрати као потенцијално средство притиска на Русију.

Већ смо споменули да МКС настоји да баштини традицију суда из Нимберга. Међутим, МКС константно одбија да разматра питање злочина агресије! Суд из Нимберга је пак управо тај злочин окарактерисао као један од најопаснијих по човечанство. Иако је по Римском статуту МКС надлежан и за злочин агресије²⁴ примена надлежности над овим злочином се изнова одгађа због наводног нејасног дефинисања злочина агресије. Последњи рок за отпочињање надлежности за злочин агресије нејасно је дефинисан за период након 2017.²⁵ Изненађује и одсуство жеље од стране НВО сектора да реши проблем у вези злочина агресије, те на тај начин Суд комплетира и буде лакши за промоцију Узрок одбијања надлежности за злочин агресије заправо су двоструки стандарди Суда, јер би у том случају могли бити процесуирани званичници и официри Велике Британије и Француске због операција у Ираку и Либији. МКС истражује случај потенцијалних злочина које су починили држављани Велике Британије у Ираку; случај је још у предистражној фази, неколико пута је закључиван и поново отворан, и до сада је без било каквих конкретних резултата²⁶.

Када говоримо о дуплим стандардима МКС, неопходно је размотрити и понашање Велике Британије и Француске (једине две сталне чланице СБУН које признају МКС), које на све начине константно врше притисак на земље Африке да признају и сарађују са МКС. С друге стране, идентично врше притисак на Палестину да не постане потписница МКС због евентуалних истрага против Израела које би у том случају могле уследити.²⁷ Оваква ситуација је додатни аргумент тврдњи да је МКС политички суд.

Незадовољство МКС је дуго тињало у Африци. Преломни тренутак за погоршање односа био је налог за хапшење председника Судана Омар Ал Башира (*Omar Al-Bashir*) из 2009. године. Афричка Унија је 3.07. 2009. године изнела препоруку својим чланицама да не сарађују са МКС.²⁸ Налог за хапшење МКС је проблематичан из два разлога: прво, Ал Башир је у том трнутку обављао функцију председника па самим тим ужива имунитет; и друго, Судан није потписник Римског статута.²⁹

²⁴ Rome Statute чл.5, ст. 1, тач. д.

²⁵ D. Hoile, 144-145.

²⁶ <https://www.icc-cpi.int/iraq>, 25. Јун 2017.

²⁷ „William Hague says UK may abstain in Palestinian UN vote”, BBC News, <http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-20524115>, 30. Јун 2017.

²⁸ Assembly of the African Union, “Decision on the Meeting of African States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)”, Assembly/AU/Dec.245 (XIII), Sirte, 3 July 2009, para. 10.

²⁹ F. Sloomans, 3.

5. АНАЛИЗА СЛУЧАЈА ДАРФУР

Пре него што се позабавимо детаљном анализом случаја Дарфур, морамо макар уопштено да се упознамо са позадином конфликта. Дугогодишње напетости у Судану ескалирале су 2003. године када су две побуњеничке групе (Слободарски покрет-СЛИМ и Покрет за правду и једнакост-ЈЕМ) напале владине снаге и аеродром Ел Фашер. Убрзо потом, војска и полиција, заједно са паравојном милицијом „Џанцавид“ (*Janjaweed*), су покренуле контраофанзиву. Према извештају Амнести интернационала, само у 2003. побијено је више од 90.000 људи, док је поврх тога 200.000 умрло од болести и глади. Расељено је 2,3 милиона људи.³⁰ Савет безбедности УН донео је Резолуцију 1564 којом се успоставља Комисија за истрагу о кршењу међународног хуманитарног права у Дарфуру.³¹ Комисија је утврдила да су владине снаге, Џанцавид милиција и побуњеничке групе (дакле све стране у сукобу) починиле убиства цивила, мучења, киднаповања, протеривања, паљења села и силовања. Међутим, комисија је закључила да у Дарфуру није почињен геноцид.³²

Суданска влада је 7. јуна 2005. основала посебан кривични суд који је испитивао сукобе у Дарфуру и кршење међународног хуманитарног права. Међутим, процесуирање злочина у Дарфуру пред локлним правосуђем није било задовољавајуће – суд је подељен на три дела која одговарају географској подели провинције Дарфур. Седиште суда било је ротирајуће између три града. Процеси су били неефикасни и превише спори. Донесене су тек две преуде против два официра средњег ранга због убиства. Покренут је поступак против још неколико војника и подофицира. Међутим, главни команданти Џанцавид милиције нису ни процесуирани.³³

МКС је подигао оптужнице против многих званичника суданске владе и председника државе Ал Башира за злочине против човечности и за геноцид. Сама оптужница за геноцид против Ал Башира је контроверзна по много чему. Најпре је претресно веће МКС већином од 2 према 1 установило да нема основа за кривично дело геноцида, јер нема доказа да су етничке групе Фур, Масалит и Загава убијане због своје етничке, верске и националне припадности. Наиме, све поменуте етничке групе су (антрополошки посматрано)

³⁰ Amnesty International, Sudan: Displaced in Daifur: A Generation of Anger, <https://www.amnesty.org/en/documents/afr54/001/2008/en>, 30. Јун 2017.

³¹ SC RES. 1564/2004, 18 Sept. 2004, <http://daccessdds.un.org/doc>.

³² The Secretary-General, Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the Secretary-General: Pursuant to Security Council resolution 1564 (2004) of 18 September, http://www.un.org/news/dh/sudan/com_inq_darfur.pdf, 27. Јун 2017.

³³ F. Sloomans, 27.

готово идентичне, суданске су националности и исповедају ислам.³⁴ Ипак, апелационо веће је сматрало да такво тумачење није исправно, те на тај начин практично уважило издвојено мишљење судије Аните Усака (*Anita Usacka*). Судија Усака је ове три етничке групе, које су до тада третиране као различите (Фур, Масалит и Загава), посматрала као једну јединствену етничку групу – афричку (негроидну). У светлу овог новог тумачења, Ал Башир је оптужен као индиректни³⁵ починилац геноцида и издат је нови налог за његово хапшење.³⁶

Позивајући се на Резолуцију СБУН 1593, МКС сматра да има надлежност над Ал Баширом без обзира на то што Судан није потписник Римског статута. Та резолуција донета је у складу са поглављем VII повеље УН, и тиме су УН наложиле свим државама чланицама УН да сарађују са МКС по питању случаја у Дарфуру.³⁷

Да би Резолуција 1593 била обавезујућа за Судан, морао би бити испуњен барем један од три услова: први, да СБУН делегира свој ауторитет на МКС; други, да поглавље VII повеље УН може да обавезује Судан да поштује Римски статут; и трећи, да СБУН експлицитно уклони дипломатски имунитет Ал Баширу.³⁸

Међутим, МКС је оформљен независно од УН и не може да се позива на ауторитет УН, пошто му тај ауторитет ни не може бити додељен. Заправо, ауторитет УН може бити делегиран само међусобним договорима држава чланица УН или органима УН. МКС не спада ни у једну од ових категорија (Исто). Друга могућност јесте да УН обавезу Судан на поштовање Римског статута. Међутим, ни то није могуће пошто је Римски статут усвајан одвојено од УН, а њихови међусобни уговорни односи регулисани су тако да је МКС независан од УН.³⁹ Стога не постоје услови под којима СБУН може да делегира свој ауторитет МКС. Суштински, када је МКС већ инси-

³⁴ ICC-02/05-01/09, Decision on the Prosecution's Application for a Warrant of Arrest against Omar Hassan Ahmad Al Bashir, *supra* note 7, para. 204(v), https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2009_01517.PDF, 1. Јул 2017.

³⁵ Неопходно је имати у виду да квалификација „индиректан починилац геноцида“ није често тестирана у пракси. Међутим, полази се од претпоставке да је у ауторитарним земљама (каква је Судан) тренутни лидер укључен у доношење готово свих одлука, те је стога за њих и одговоран (*јрим. ауџ*).

³⁶ The Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al Bashir, Second Decision on the Prosecution's Application for a Warrant of Arrest, No. ICC-02/05-01/09 (12 July 2010), www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc907i42.pdf, 1. Јул 2017.

³⁷ (SC RES 1593/2005 31 March 2005, <https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/85FEBD1A-29F8-4EC4-9566-48EDF55CC587/283244/N0529273.pdf>, 29. Јун 2017.

³⁸ F. Sloomans, 32.

³⁹ Negotiated Relationship Between the International Criminal Court and the United Nations, ICC—UN, ICC-ASP/ 3/ Res.1 (4 October 2004), <http://www.un.org/en/documents/charter/chapter16.shtml>

стирао да буде независан од УН, не може накнадно да се позива на ауторитет УН „по потреби“. Да би ствари биле јасније, неопходно је имати у виду кључну разлику између МКС и *ad hoc* трибунала за Југославију и Руанду. Ова два трибунала успостављена су резолуцијама СБУН, те услед тога имају право да се позивају на поглавље VII повеље УН.⁴⁰

С обзиром на то да ни СБУН није укинуо имунитет Ал Баширу, нема основа по ком би он био ирзучен МКС по основу резолуције 1593 СБУН. Иако је тужилац непрестано позивао афричке државе да сарађују и ухапсе Ал Башира, сâм Римски статут у члану 98(1) каже да МКС не може инсистирати на сарадњи држава потписница уколико је та сарадња противна међународном праву по питању дипломатског имунитета.⁴¹

Након процедуралног размотрићемо и фактицитет и логицитет оптужнице за геноцид. Као узрок сукоба у Судану обично се наводи маргинализација; међутим, независни посматрач и најугледнији судански активиста за људска права Гази Сулејман (*Ghazi Suleiman*) тврди да је ситуација веома комплексна, те да се заправо ради о сукобима између различитих фракција суданског исламистичког покрета разврстаног у чак 22 побуњеничке групе.

Истражитељи МКС су посетили Картум у фебруару 2007. године. Том приликом је препоручено подизање оптужнице против Мухамеда Харуна (*Ahmad Muhammad Haroun*), бившег министра унутрашњих послова, и Али Кушаба (*Ali Kushayb*), команданта џанцавид милиције. У иницијалном извештају Ал Башир није споменут.⁴² Тек 14.07. 2008. Бивши главни тужилац Окампо (*Luis Gabriel Moreno Ocampo*) оптужује Ал Башира за геноцид. Водећи познавалац ове области Вилијам Шабас описао је Окампов наступ као екстравагантан и театралан, без доказа.⁴³

Фур, Масалит и Загава су само три од мноштва афричких етничких група које живе у регији Дарфура. Ако је тачна тврдња тужиоца и претресног већа да је геноцид био усмерен против афричких етничких група, како је могуће да преостале афричке етничке групе нису страдале? Да би се неко дело могло оквалификовати као геноцид то дело мора да садржи општи елемент геноцидне намере: „[уништење етнике скупине или] стављање скупине у животне услове срачунате да доведу до уништења, врши се сврховито или намерно.“⁴⁴ Међутим, тужилаштво није успело да докаже централну тачку сваке оптужнице за геноцид – геноцидну намеру: када су Суданске безбедносне снаге вршиле мобилизацију за контра-офанзиву, у војску су

⁴⁰ F. Sloomans, 39.

⁴¹ Rome Statute, чл. 98, ст. 1.

⁴² D. Hoile, 282.

⁴³ William Schabas, “What is Genocide? What are the Gaps in the Convention? How to Prevent Genocide?”, Foro Regional sobre Prevención del Genocidio, Buenos Aires, 10–12 December 2008, http://www.cancilleria.gov.ar/portal/dighu/docs/william_schabas.pdf, 1. Јул 2017.

⁴⁴ Б. Ристивојевић, *Зборник радова ПФНС* 1-2/2007, 266.

регрутовани припадници свих етичких група (и арапске и негроидне). Такође, Влада је у провинцију слала масовне количине оружја како би омогућила мештанима да лакше бране села. Потпуно је нелогично наоружавати, регрутовати и војно обучавати људе ако планирате да их побијете.⁴⁵ Геноцидној квалификацији злочина у Дарфуру успротивио се чак и тужилац Хашког трибунала (*ICTY*) Џефри Најс.⁴⁶

Окампо је наставио са покушајима да потврди своју тврдњу, наводећи да се геноцид заправо догодио у камповима за интерно расељена лица. Међутим, ти кампови су представљали највећу хуманатурну операцију деценије и били су под будним оком међународних хуманитарних организација, тако да геноцид не би могао да прође неопажено. Тужиоци тврдње убрзо су демантовали Лекари без граница.⁴⁷ Окампова теза поново не пролази елементарни логички тест: уколико желите да извршите геноцид у кампу за расељена лица, сигурно у те кампове нећете довести велики број међународних посматрача. Међутим, МКС је након свега у незавидној ситуацији: јер ако сада одустане од оптужнице против Ал Башира, у потпуности ће изгубити свој кредибилитет!

Ни кретање интерно расељених не иде у прилог тези тужилаштва; на име, избеглице су пристизале у Каргум, нису бежали ван земље.⁴⁸

Афричка Унија и Арапска лига не подржавају тезу о геноциду; заправо једина држава која подржава тезу о геноциду у Дарфур јесу САД. Многи сматрају да је разлог комерцијалне природе, јер је фондација Спасимо Дарфур (*Save Darfur*) експлоатацијом термина геноцид зарадила 100 милиона долара.⁴⁹ Уосталом, познато је да су САД главни покровитељ потоње независности Јужног Судана. Теза о геноцидности суданске владе свакако је олакшала тај процес.

6. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Када сумирамо ефекте МКС, долазимо до закључка да је Суд је потрошио много енергије и добре воље; но његова легитимност је упитна с обзиром на чињеницу да је усвојен под лажним премисама и економском уценом

⁴⁵ Поређења ради у припреми геноцида у Руанди, припадници Хуту етничке групе наоружавали су само властиту етничку групу. (*иприм. ауи.*)

⁴⁶ UK barrister Sir Geoffrey Nice disputes Sudan genocide”, BBC Hardtalk, 4 September 2012, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/programmes/hardtalk/9747719.stm>, 29. Јун 2017.

⁴⁷ Rony Brauman, “The ICC’s Bashir Indictment: Law Against Peace”, *World Politics Review*, 23. July 2008, <http://www.worldpoliticsreview.com/Article.aspx?id=2471>, 21. Јун 2017.

⁴⁸ Када поново упоредимо ситуацију са Руандом видећемо да су Тутси избеглице бежале из главног града ван земље јер је баш у главном граду био највећи покољ. (*иприм. ауи.*)

⁴⁹ D. Hoile, 291-292.

у виду Котоу споразума. Друго, Суд је показао наклоност политици ЕУ. Треће, Суд је демонстрирао неприхватљиву неефикасност и, следствено, некомпетентност с обзиром на дуготрајност процеса и мали број правоснажних пресуда. Четврто, Суд негативно утиче на мировне процесе на афричком континенту. Пето, уместо једнакости, Суд је показао селективност у примени правде.

Да ли је МКС инструмент империјализма? Заиста тако делује, али то не значи да је он оформљен са тим предумишљајем. Могли бисмо рећи да је „пут до империјализма поплочан добрим намерама!“ Суштина неуспеха Суда лежи у неразумевању Африке. Африканци европску правду доживљавају као осветничку, засновану на одмазди. Афрички проблеми морају се решавати интерно, унутар континента. Алтернативе европском поимању и спровођењу правде могу да буду Гацаца судови или Јужноафричка комисија за истину и помирење. Наравно, и ови концепти имају своје недостатке, чију даљу анализу не дозвољава обим овог рада; али свакако да би ресторативни приступ правди могао бити погоднији када је Африка у питању.

Међутим, МКС и даље наступа у оријенталистичком наративу: дивљак-жртва-спасилац, где је Африканац у улози дивљака а МКС спасилац који мора да спаси жртву од саме себе! Када бисмо морали да искажемо став Суда у једној реченици, она би могла да гласи: „Хајде да Африканце научимо владавини права“ – што злокобно подсећа на империјалистичку крилатицу: „Хајде да цивилизујемо Африканце.“ Изгледа да се сада у Европи (као некада раније у САД) јавља неки нови „терет белог човека“ који овог пута, уместо колонизације, Африци доноси благодети међународне правде.

У протеклим вековима постојао је механизам трговања робљем, са циљем да се Африканци одведу из Африке. МКС је тај механизам обрнуо – сада је циљ да се Африканцима украде Африка!

*Danilo D. Babić, Ph. D. Student
University of Belgrade
Faculty of Political Sciences
danilobabic@gmail.com*

International Criminal Court: Instrument of Justice or Western Imperialism – Darfur Case Study

***Abstract:** This work analyzes the work of International Criminal Court focusing on alleged Darfur genocide. We are trying to reassess allegations of African public which claim that ICC is biased towards Africa, selective and implementing double standards. Further more they claim that the Court is, in fact, an instrument of new Western imperialism. The key moment which have broken the ICC-Africa relationship beyond repair is arrest warrant for Sudan president Omar Al Bashir. We are questioning the legality and legitimacy of that warrant. Moreover, in order to prove or deny the objectivity of the court we are analyzing the financing of the ICC and its relationship with the NGO sector. We examine the effects of the court decisions on the peace and reconciliation in the region.*

***Keywords:** Darfur, ICC, Sudan, genocide, Al-Bashir.*

Датум пријема рада: 19.07.2017.